

УДК 338:658.5:621

Ірина Вовк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Науковий керівник: д.е.н., проф. Андрушків Б. М.

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ АДЕКВАТНИХ ЕКОНОМІЧНИМ УМОВАМ

Проблема виснаження ресурсів в загальнодержавних і глобальних масштабах, забруднення навколишнього середовища отримала системний характер. Рішення цієї проблеми особливо актуальне в нинішніх умовах глобалізації використання ресурсів як політичного чинника.

З одного боку нестача усіх видів ресурсів стримує нарощування обсягів виробництва, розвиток сфери послуг і технічне переозброєння (за сприятливої ситуації збуту вітчизняної продукції на світових ринках). З іншого – дефіцит коштів на технічне і технологічне переозброєння призводить до перевитрат матеріально-енергетичних ресурсів, нераціонального їх використання у зв'язку з чим і виникає не менш актуальна для національної економіки проблема їх економії.

Незважаючи на надзвичайну актуальність і високу ефективність, впровадження ресурсозберігаючих заходів на підприємствах України, їх реалізація сьогодні пов'язана з рядом проблем: відсутністю джерел фінансування ресурсозберігаючих заходів, недосконалістю вітчизняної нормативно-правової бази, недоліками державного планування в сфері ресурсозбереження, неефективними використанням економічного інструментарію стимулювання ресурсозбереження, тіньовою економікою, гострим дефіцитом інформації й кваліфікованих кадрів в цій галузі. Крім цього необхідно враховувати і ті негативи, які породжуються конкуренцією в умовах ринкових відносин, вільними цінами, націленими постачальниками на одержання надприбутків за рахунок штучного створення дефіциту; заміною вітчизняних ресурсів зарубіжними поставками, пов'язаними з корупцією і лобізмом, що роблять пряму залежність рівня ефективності національної економіки від диктату зарубіжних країн.

Вдосконалення методології формування і управління ресурсами і, в першу чергу, вітчизняними з врахуванням особливостей становлення економіки України є першочерговим завданням сучасного періоду [1, с. 86]. Головною метою і результатом робіт з ресурсозбереження повинно бути досягнення максимально можливого задоволення потреби в конкретних видах продукції з найкращими якісними параметрами при мінімальній сукупності затрат виробничих ресурсів, підвищення економічної віддачі з кожної одиниці сировини, матеріалів, палива і енергії, обладнання, збереження природних багатств і найбільш повне використання ресурсного потенціалу окремих регіонів і народного господарства в цілому.

Покращення якості продукції, що виробляється, призводить до зниження матеріало- і енергоємності продукції. В цьому напрямі чітко виражається інтеграція науки з виробництвом. Необхідною умовою є створення наукової бази, яка узагальнює накопичений теоретичний і практичний досвід зарубіжних країн і при цьому враховує національні особливості економіки і матеріальні можливості; освоєння нової ресурсозберігаючої технології виробництва, що значно знижує затрати матеріалів, праці та енергії, які сприяють переходу до нових методів.

Рациональна організація виробничого процесу в часі призводить до скорочення його тривалості і до скорочення тривалості всього виробничого циклу. Це передбачає виконання всіх процесів за мінімальний час, з мінімальними затратами праці.

Вдосконалення організаційних, економічних управлінських відносин, систематичне підвищення кваліфікації працівників всіх рангів, в тому числі з обліку і аналізу, норм і нормативів використання ресурсів, стимулювання режиму раціоналізації, також має значний вплив на економію в цілому.

На кожному підприємстві необхідно знаходити напрями раціонального використання матеріальних ресурсів якого можна досягти не тільки специфікою виробництва, а й мірою корисності використання ресурсів, структурними змінами. Для великого машинобудівного підприємства резерви економії, в першу чергу пов'язані зі збільшенням виходу машинобудівної продукції з тієї ж кількості сировини. Використання вторинних матеріальних ресурсів – один з найважливіших резервів економії.

Великий вплив на економію ресурсів має постійне вдосконалення систем управління підприємства. При цьому значна увага повинна приділятися покращенню матеріальних і моральних стимулів.

Створення необхідних фінансово-економічних умов для ефективного функціонування природно-ресурсного комплексу і забезпечення відтворювання поновлюваних природних ресурсів на стійкій основі, залучення інвестицій у проекти ресурсозбереження.

Робота з економії ресурсів повинна проводитися на підприємстві за такими основними напрямками: техніко-технологічними, конструкційними, організаційними і соціально-економічними

Техніко-технологічні фактори ресурсозбереження визначають витрату ресурсів залежно від застосовуваної на підприємстві технології виробництва, складу і характеристики обладнання. Саме від вдосконалення техніки і технології виробництва залежить величини неминучих відходів, втрати при транспортуванні і виробництві продукції.

Конструкційні фактори визначають можливості ресурсозбереження, зумовлені вдосконаленням конструкції кінцевого виробу.

Організаційні фактори відображають степінь досконалості організації виробництва і праці на підприємстві, організації зберігання та обліку матеріально-енергетичних ресурсів, організації повторного використання відходів, впровадження автоматизованої системи управління технологічними процесами і виробництвом (автоматизований облік ресурсів, що використовуються).

Соціально-економічні фактори відображають сукупність соціально-економічних методів впливу на менеджмент підприємства з метою пошуку резервів економії ресурсів і реалізації знайдених резервів. Це постійно діючий на підприємстві аналіз використання ресурсів, розробка заходів з їх економії, економічне стимулювання економії використання ресурсів, контроль за реалізацією заходів з економії [2, с. 23].

Ресурсозбереження з його максимально ефективним використанням наявних ресурсів є основним напрямом стійкого розвитку України в майбутньому. Активізація державної ресурсозберігаючої політики на основі використання переважно економічних інструментів регулювання дасть можливість вітчизняним підприємствам завоювати міцні позиції на світовому ринку.

Використана література:

1. Турченко Д. К. Формирование энергосырьевой безопасности Украины : Монография / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2007. – 348 с.
2. Соколовская Г. А., Сигарева П. С. Ресурсосбережение на предприятиях. – М.: Экономика, 1990. – 156 с.
3. Нормирование расхода материальных ресурсов в машиностроение. Справочник в 2-х томах./ Под ред. Покараева Г.М. – М.: Машиностроение, 1988. – 674 с.